

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘๘/๒๕๔๘

วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

เรื่อง ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองกรณีไม่รับจดทะเบียนพรรคมหาชน

ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคมหาชน (นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร ผู้ร้อง) ในฐานะผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมือง ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคมหาชนของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗

๑. ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

๑.๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๗ ผู้ร้องได้ใช้สิทธิเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองภาคประชาชน โดยผู้ร้องและคณะได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคมหาชน

วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องได้ยื่นหนังสือแสดงเจตจำนงในการแสดงสิทธิการใช้และสงวนไว้ซึ่งคำขอจดทะเบียนพรรคการเมือง ชื่อ “พรรคมหาชน” ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องพร้อมคณะผู้ก่อตั้งพรรคมหาชนได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคมหาชนต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เจ้าหน้าที่ไม่รับไว้ โดยแจ้งว่า เอกสารไม่ครบถ้วนพร้อมทั้งแนะนำให้ผู้ร้องและคณะไปทำการแก้ไขแล้วนำมาขึ้นใหม่

๑.๒ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคมหาชนต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ โดยมีหลักฐานเป็นสำเนาใบตอบรับของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในวันเดียวกัน รองเลขาธิการพรรคราษฎร ได้มายื่นหนังสือแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคราษฎรในรายการ “ชื่อพรรคการเมือง” โดยเปลี่ยนแปลงชื่อเป็น “พรรคมหาชน” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนได้มีหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๗๐๑๖ ลงวันที่เดียวกันแจ้งให้ผู้ร้องจัดส่งและแก้ไขหลักฐานประกอบการยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อ “พรรคมหาชน” ไปยังนายทะเบียนพรรคการเมืองภายใน ๗ วัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ โดยได้แจ้งแก่ผู้ร้องด้วยว่า “นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคในรายการชื่อพรรคจากพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน ตามนัยมาตรา ๓๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงปรากฏชื่อพรรคมหาชนเป็นพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง แล้ว” เมื่อได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องได้ดำเนินการแก้ไขหลักฐานจนครบถ้วนและจัดส่งทันตามกำหนดเวลา ๗ วัน ตามหนังสือนำส่งลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗

ต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคมหาชนซึ่งผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งไว้ โดยให้เหตุผลว่า “นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐานประกอบคำขอที่ให้แก้ไขเพิ่มเติมแล้วปรากฏว่า ไม่ได้แก้ไขชื่อพรรคการเมืองจากพรรคมหาชนเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่น ทำให้ชื่อพรรคการเมืองซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนพรรคการเมืองที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคราษฎร ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ (๕) กำหนดว่า ชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำ หรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๓ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว จึงสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคมหาชนตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ของกฎหมายเดียวกัน” ตามสำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๗๐๑๖ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๗

๑.๓ ผู้ร้องได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ และเห็นว่า คำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชนซึ่งผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งไว้ นั้น เป็นการเลือกปฏิบัติให้อภิสิทธิ์แก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ก่อให้เกิดผลเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ร้องและคณะในการรวมกันเป็นพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๗ ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๓๓ กล่าวคือ

๑.๓.๑ การที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอจัดตั้งพรรคการเมืองโดยได้ปฏิบัติครบถ้วนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ แล้ว นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องจดทะเบียนพรรคการเมืองและประกาศในราชกิจจานุเบกษา การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองอ้างว่า ชื่อพรรคมหาชนซึ่งผู้ร้องยื่นคำขอจัดตั้งซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคราษฎร และนายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งให้ผู้ร้องแก้ไขชื่อจากพรรคมหาชนเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่นแต่ผู้ร้องมิได้แก้ไวนั้น เป็นข้ออ้างที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล เนื่องจากไม่ปรากฏว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งให้ผู้ร้องแก้ไขรายการชื่อพรรคการเมืองแต่อย่างใด

๑.๓.๒ รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่มีเจตนารมณ์ให้พรรคการเมืองเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคและไม่มิบทบัญญัติใดให้อำนาจนายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้งหรือตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อบังคับของพรรคการเมืองในรายการชื่อพรรคการเมืองแต่อย่างใด ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ

๑) ตามหลักรัฐศาสตร์ พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาเป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันขึ้น เนื่องมาจากความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมคล้ายคลึงกัน ซึ่งแสดงออกโดยการกำหนดนโยบาย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่มากที่สุด โดยมุ่งจัดตั้งรัฐบาลเพื่ออำนาจการปกครองตามนโยบายที่กำหนดไว้ ส่วนการเปลี่ยนชื่อนิติบุคคลนั้นเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชน มิใช่เจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายมหาชน การเปลี่ยนชื่อพรรค

การเมืองเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการ ฉะนั้นการยินยอมให้มีการเปลี่ยนชื่อพรรคการเมืองก็มีผลเท่ากับ
ยินยอมให้พรรคการเมืองสามารถเปลี่ยนอุดมการณ์ได้มิใช่เป็นเพียงเปลี่ยนแปลงนโยบาย

หลักการสำคัญในการจัดตั้งพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย แบบ
ระบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต้องคำนึงถึงความเป็นจริงตามธรรมชาติ รัฐธรรมนูญ
นิติธรรม และธรรมาภิบาลประกอบกัน เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองของมนุษย์ที่จักต้องมี
อุดมการณ์ หลักการ นโยบาย วัตถุประสงค์ในการประกอบกิจกรรมทางการเมืองเพื่อส่วนรวมร่วมกัน
มีวัฒนธรรมขององค์กร มีระเบียบวินัยที่ดีงาม มีจริยธรรม มีอารยธรรมในการประพฤติปฏิบัติ
ที่สามารถสร้างความเชื่อถือศรัทธากับประชาชนได้เพราะประชาชนในระบบประชาธิปไตยคือผู้ทรงไว้
ซึ่งอำนาจในการตัดสินใจทางการเมือง ฉะนั้นพรรคการเมืองต้องมีลักษณะเป็นสถาบันทางการเมืองตาม
ธรรมชาติ รวมถึงมีความมั่นคงในลักษณะเป็นตัวแทนสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน มิใช่บริษัท
หรือบุคคลซึ่งเปลี่ยนชื่อได้ตามอำเภอใจ อีกทั้งการก่อกำเนิดพรรคการเมืองจักต้องมีการก่อกำเนิด
พรรคการเมืองขึ้นตามความเป็นจริงของสังคมการเมืองเสียก่อน จากนั้นจึงนำพรรคการเมืองไปจดทะเบียน
ตามกระบวนการเพื่อให้พรรคการเมืองนั้นดำรงอยู่ในฐานะที่มีนิติทางนิติศาสตร์รับรอง

๒) การแปลความพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๔๑ เกี่ยวด้วยอำนาจตอบรับการเปลี่ยนแปลงฯ ของนายทะเบียนพรรคการเมืองต้องพิเคราะห์
ถ้อยคำในมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๓๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของพรรคการเมือง
ที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว กฎหมายให้อำนาจนายทะเบียนรับและตอบรับการเปลี่ยนแปลงเพียง ๔ ประการ
เท่านั้น คือ

(๑) การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง

(๒) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคการเมือง

(๓) การเปลี่ยนแปลงรายการซึ่งปรากฏในคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๑)-(๕) จำนวน ๕ รายการ โดยกฎหมายให้อำนาจเปลี่ยนแปลงเฉพาะ
ในมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๕) เท่านั้น คือ รายการชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อคณะกรรมการ
บริหารพรรค แต่ไม่ได้ให้อำนาจเปลี่ยนแปลงรายการในมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๑) ชื่อพรรคการเมือง
หากกฎหมายมีความมุ่งหมายให้เปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมืองได้แล้ว มาตรา ๓๓ ก็จักต้องบัญญัติ
ถ้อยคำให้มีผลไปถึงอำนาจการรับและตอบรับการเปลี่ยนแปลงในมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๑) ชื่อพรรคการเมือง

ด้วย ไม่เช่นนั้นก็จะจำเป็นต้องเพิ่มถ้อยคำในตัวบทมาตรา ๓๓ วรรคแรก ว่า “หรือการเปลี่ยนแปลงอื่นใดของพรรคการเมือง”

(๔) รายละเอียดเกี่ยวกับสาขาพรรคการเมือง ที่แจ้งไว้ในแบบที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา ๓๐

๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๕) ที่ว่า “... ชื่อของพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๓ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว...” เห็นได้ว่าถ้อยคำในตัวบทมิได้บัญญัติว่า “...หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อหรือเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคในรายการชื่อ...” แต่อย่างใด และจากการพิเคราะห์ถ้อยคำในตัวบทมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๓๓ แล้ว สรุปได้ ๒ ประการ คือ

(๑) นายทะเบียนไม่มีอำนาจรับหรือตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมืองหรือข้อบังคับในรายการชื่อพรรคการเมืองแต่อย่างใด

(๒) ขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๓ จะสมบูรณ์ครบถ้วนเพียงพอที่นายทะเบียนพรรคการเมืองจะรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๘ หรือไม่นั้นไม่ต้องพิเคราะห์ถึงว่า ชื่อพรรคการเมืองที่ขอจัดตั้งพ้องกับพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมืองหรือข้อบังคับในรายการชื่อพรรคการเมือง แต่อย่างใด

๑.๔ เมื่อกฎหมายมิได้ให้อำนาจนายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคในรายการชื่อพรรคการเมือง จักต้องยึดหลักกฎหมายมหาชนที่ว่า “สิ่งที่กฎหมายมิได้ให้อำนาจไว้จะกระทำมิได้” หลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ คำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคมหาชนตามที่ผู้ร้องได้ยื่นคำขอไว้ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๑.๕ มีประเด็นสำคัญที่ขอศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อเป็นบรรทัดฐานดังนี้

๑.๕.๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจรับและตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับในรายการชื่อของพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ หรือไม่

๑.๕.๒ กรณีพรรคการเมืองยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคการเมือง ในรายการชื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งชื่อที่ขอเปลี่ยนแปลงนั้นพ้องหรือคล้ายคลึงกับชื่อของ พรรคการเมืองที่ได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองในวันเดียวกัน ผู้ใด มีสิทธิดีกว่าในชื่อพรรคการเมืองนั้น

๑.๕.๓ การขอเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมือง เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดต่อหลัก กฎหมายมหาชน และหลักรัฐศาสตร์ว่าด้วยอุดมการณ์แห่งพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย หรือไม่

๑.๖ การที่ผู้ร้องใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของ นายทะเบียนพรรคการเมืองในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๗ เป็นการใช้สิทธิภายในสามสิบวันตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ แล้ว

๑.๗ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๓๓ ดังนี้

๑.๗.๑ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเพิกถอนการตอบรับการเปลี่ยนแปลง การจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคมหาชนให้กับคณะบุคคลซึ่งแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคราษฎร ในชื่อเดิมพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน

๑.๗.๒ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยืนยันการรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อ “พรรคมหาชน” ตามที่ผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งไว้และประกาศการจัดตั้ง “พรรคมหาชน” ในราชกิจจานุเบกษา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๘ โดยให้มีผล เป็นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗

๒. ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมี อำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “ให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองยื่นคำขอจัดตั้งพรรค การเมืองต่อนายทะเบียน.....”

มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่งและวรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่า เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ (๓) มีรายการไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ หรือ มาตรา ๑๓ หรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่อง ให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรค การเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้ดำเนินการ แก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียน

.....ฯลฯ.....

ถ้าผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ดำเนินการแก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามวรรคหนึ่ง หรือดำเนินการแก้ไขแล้วแต่ยังไม่ถูกต้อง ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง และ ให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่ วันที่สั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๖ บัญญัติว่า “ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียน การจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียน ตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียน การจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียน

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดแล้ว ให้นายทะเบียนปฏิบัติให้เป็นไป ตามนั้น”

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๖ ได้บัญญัติให้สิทธิผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้ง พรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๕ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรค การเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีตามคำร้อง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองอาศัยอำนาจ ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม สั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชน และผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับคำสั่ง ดังกล่าว จึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้วินิจฉัยชี้ขาดสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรับ จดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชน เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๓ ซึ่งอยู่ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณี จึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๖

ประกอบมาตรา ๑๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยและส่งสำเนาคำร้องให้
นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ

๓. ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจง ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๗ พร้อมเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

๓.๑ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เวลา ๐๘.๓๐ นาฬิกา พรรครายชื่ได้
ยื่นหนังสือแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคในรายการชื่อพรรคจาก “พรรครายชื่” เป็น “พรรคมหาชน”
เปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค และเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคเพิ่มเติม จำนวน ๑๖ คน โดยมีนายเอนก
เหล่าธรรมทัศน์ เป็นหัวหน้าพรรค และนายจเด็จ อินสว่าง เป็นเลขาธิการพรรค ตามมติที่ประชุมใหญ่
สามัญพรรครายชื่ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เพื่อให้ผู้ถูกร้องพิจารณาตอบรับ
การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ตามนัยของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑
มาตรา ๓๓

ส่วนผู้ร้องได้ยื่นแบบคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารประกอบเพื่อให้ผู้ถูกร้อง
พิจารณารับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา

๓.๒ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ดำเนินการ ดังนี้

๓.๒.๑ ตรวจสอบเอกสารการแจ้งการเปลี่ยนแปลงของพรรครายชื่ ปรากฏว่า
ครบถ้วนถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด จึงได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
ที่ผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่พรรครายชื่ มีภูมิลำเนาอยู่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประชุม
ใหญ่ดังกล่าว

๓.๒.๒ ตรวจสอบเอกสารประกอบการขอจัดตั้งพรรคมหาชน ปรากฏว่า

- ๑) ขาดรายงานการประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง
- ๒) ขาดบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง
- ๓) ขาดแผนที่แสดงที่ตั้งของสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
- ๔) นโยบายพรรคการเมืองไม่ชัดเจนตามที่กฎหมายกำหนด
- ๕) ข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดในที่ประชุมจัดตั้งพรรค

การเมืองตามนัยของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕
และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง

ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๑ มีรายการไม่ครบถ้วนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๑

๖) บัญชีลงลายมือชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๑) ไม่มีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๐ คน

๗) ไม่มีบันทึกประวัติผู้จัดตั้งพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๒) จำนวน ๔ คน

๘) บัญชีรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๓)

ไม่มีรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง จำนวน ๑๑ คน

๙) บันทึกประวัติผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๔) ไม่มีรายชื่อกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑ คน และบันทึกตำแหน่งกรรมการไม่ถูกต้อง จำนวน ๓ คน

๓.๓ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เสนอเรื่องการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคราษฎร เป็นพรรคมหาชนและการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้อง เพื่อให้ผู้ถูกร้องนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการจัดการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ เนื่องจากยื่นขอใช้ชื่อพรรคซ้ำกัน คณะกรรมการดังกล่าวได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และมีมติว่า การขอเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนและเปลี่ยนแปลงภาพเครื่องหมายพรรคเป็นการเปลี่ยนแปลงในรายการที่กำหนดในข้อบังคับพรรค จึงเป็นการแจ้งการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้องที่เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘ ถึงมาตรา ๑๖ เมื่อพรรคราษฎรดำเนินการตามขั้นตอนข้อบังคับพรรคเกี่ยวกับการจัดประชุมใหญ่ถูกต้อง ข้อบังคับพรรค นโยบายพรรค หรือการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคไม่ขัดต่อมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๒ เอกสารครบถ้วนก็ควรตอบรับการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ได้ ซึ่งหากพบว่าการประชุมใหญ่ไม่ถูกต้องตามข้อบังคับพรรคก็สามารถยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคได้ตามมาตรา ๖๕

ส่วนการแจ้งขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้อง เนื่องจากมีข้อบกพร่องหลายประการ ได้แก่ ไม่กำหนดข้อบังคับพรรคในที่ประชุมจัดตั้งพรรคตามมาตรา ๕ นโยบายพรรคอาจไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๐ ข้อบังคับพรรคมีรายการไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ เอกสารไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔

วรรคหนึ่ง (๓) จึงเสนอผู้ถูกร้องแจ้งให้ผู้ร้องดำเนินการแก้ไขภายใน ๗ วัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ และหากผู้ถูกร้องตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนก็ให้แจ้งไปยังผู้ร้องทราบ

๓.๔ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า การประชุมใหญ่ของพรรคราษฎรเป็นไปตามข้อบังคับพรรคราษฎร จึงเสนอให้ผู้ถูกร้องตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคราษฎรในรายการชื่อพรรคเป็นพรรคมหาชน การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค และการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค ซึ่งผู้ถูกร้องได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และแจ้งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๓.๕ ผู้ถูกร้องได้แจ้งให้ผู้ร้องจัดส่งเอกสารและแก้ไขเอกสารตามที่กล่าวมาพร้อมทั้งแจ้งว่าผู้ถูกร้องได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคในรายการชื่อพรรคจากพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนแล้ว ต่อมาผู้ร้องได้จัดส่งเอกสารและแก้ไขเอกสารให้ถูกต้อง แต่ไม่ได้แก้ไขชื่อพรรคเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่น

๓.๖ ผู้ถูกร้องได้ตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐานที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้วปรากฏว่าไม่ได้แก้ไขชื่อพรรคการเมืองจากพรรคมหาชนเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่น ทำให้ชื่อพรรคการเมืองซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนพรรคการเมืองที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคราษฎรซึ่งผู้ถูกร้องตอบรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และโดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๕) บัญญัติว่า ชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำ หรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๓ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว จึงสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคมหาชนตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม

๓.๗ ผู้ถูกร้องเห็นว่า การตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคในรายการชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน เป็นการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ เพราะชื่อพรรคเป็นรายการหนึ่งของข้อบังคับพรรค จึงเป็นการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด

๓.๘ การประชุมใหญ่ของพรรคราษฎรเป็นไปตามข้อบังคับพรรคราษฎรกล่าวคือ มีองค์ประชุมครบถ้วน การเชิญประชุมและการเรียกประชุมถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค นโยบายพรรค และกรรมการบริหารพรรค ได้กระทำในที่ประชุมใหญ่พรรค

๓.๕ การสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยนำเข้าไปในที่ประชุมคณะกรรมการด้านกิจการพรรคการเมืองฯ เพื่อให้ความเห็นก่อนที่จะนำเสนอผู้ถูกร้อง

๓.๑๐ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ยกคำร้องของผู้ร้อง

๔. ผู้ร้องยื่นคำแถลงลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ พร้อมเอกสารประกอบ และยื่นคำแถลงเพิ่มเติมลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๗ มาเพื่อขอให้ปิดคดี โดยชี้แจงและยืนยันขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามคำขอของผู้ร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำแถลงของผู้ร้อง และคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง รวมทั้งเอกสารประกอบต่าง ๆ แล้ว เห็นว่า มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดว่าการสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชนของนายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ หรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบ ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ และมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบห้าคน

(๒) นโยบายและข้อบังคับพรรคการเมืองมีลักษณะไม่ขัดต่อมาตรา ๑๐

(๓) เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองมีรายการครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๓

(๔) คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ และ

(๕) ชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำหรือพ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๓ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วน ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ในกรณีที่มิหนายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่า คุณสมบัติหรือจำนวนของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง หรือนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง หรือคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๔) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนการตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือ พร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ (๓) มีรายการไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๓ หรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่อง ให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียน

เมื่อผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเอกสารดังกล่าว

ถ้าผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ดำเนินการแก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตราหนึ่งหรือดำเนินการแก้ไขแล้วแต่ยังไม่ถูกต้อง ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนการตั้งพรรคการเมือง และให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่สั่งไม่รับจดทะเบียนการตั้งพรรคการเมือง”

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองในนามพรรคมหาชนต่อผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ ในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวันเดียวกับวันที่พรรคราษฎรได้มายื่นหนังสือแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคราษฎรในรายการชื่อพรรคโดยเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคมหาชนและแจ้งการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ดำเนินการตรวจสอบเอกสารแจ้งการเปลี่ยนแปลงของพรรคราษฎรแล้ว เห็นว่า ครบถ้วนถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด จึงได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่พรรคราษฎรมิถุมนำเสนออยู่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประชุมใหญ่ดังกล่าว ส่วนการตรวจสอบเอกสารการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้อง ปรากฏว่า

- ๑) ขาดรายงานการประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง
- ๒) ขาดบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง
- ๓) ขาดแผนที่แสดงที่ตั้งของสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
- ๔) นโยบายพรรคการเมืองไม่ชัดเจนตามที่กฎหมายกำหนด
- ๕) ข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดในที่ประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕ และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๑ มีรายการไม่ครบถ้วนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๑

๖) บัญชีลงลายมือชื่อของผู้เข้าร่วมประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๑) ไม่มีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมตั้งพรรคการเมือง จำนวน ๓๐ คน

๗) ไม่มีบันทึกประวัติผู้จัดตั้งพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๒) จำนวน ๔ คน

๘) บัญชีรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๓) ไม่มีรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง จำนวน ๑๑ คน

๙) บันทึกประวัติผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๔) ไม่มีรายชื่อกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑ คน และบันทึกตำแหน่งกรรมการไม่ถูกต้อง จำนวน ๓ คน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เสนอเรื่องการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน และการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้อง ซึ่งขอใช้ชื่อพรรคซ้ำกันให้ผู้ถูกร้องพิจารณานำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ โดยมีมติว่า การขอเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนเป็นการเปลี่ยนแปลงในรายการที่กำหนดในข้อบังคับพรรค จึงเป็นการแจ้งการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๗ ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้อง ที่เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘ ถึงมาตรา ๑๖ เมื่อพรรคราษฎรดำเนินการตามข้อบังคับพรรคในการจัดประชุมใหญ่ถูกต้อง และข้อบังคับพรรค นโยบายพรรค หรือการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องจึงตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ

พรรคราษฎรในการเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคมหาชน เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ส่วนการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้อง เนื่องจากมีข้อบกพร่องหลายประการ จึงแจ้งให้ผู้ร้องดำเนินการแก้ไขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕

ต่อมาผู้ร้องได้จัดส่งเอกสารที่แก้ไขแล้วต่อผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ถูกร้องได้ตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐานประกอบคำขอจัดตั้งพรรคมหาชนที่ให้แก้ไขแล้ว ปรากฏว่าไม่ได้แก้ไขชื่อพรรคการเมืองจากพรรคมหาชนเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่นทำให้ชื่อพรรคการเมืองซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนพรรคการเมืองที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคราษฎร ผู้ถูกร้องจึงสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคมหาชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ทั้งนี้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๕) ซึ่งบัญญัติว่า ชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำ หรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๑ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว ปรากฏตามหนังสือแจ้งคำสั่งของผู้ถูกร้องลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๗

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองไว้ แต่ขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๘ ได้บัญญัติให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขึ้นใช้บังคับ โดยมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองพร้อมนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง บัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง และสำเนารายงานการประชุมของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง มาตรา ๑๔ กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองและหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบและจัดทำคำสั่งรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองต้องตรวจสอบเอกสารคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองว่ามีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ในกรณีที่มิให้นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่า คุณสมบัติหรือจำนวนของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองหรือนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง หรือคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือ

ชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑)(๒)(๔) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง และมาตรา ๑๕ กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมือง ในกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบแล้วเห็นว่า เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๓) คือข้อบังคับพรรคการเมืองและคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง มีรายการไม่ครบถ้วนหรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องแจ้งให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในกำหนดเวลาให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง แต่ถ้าผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ดำเนินการแก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมือง หรือดำเนินการแก้ไขแล้วแต่ยังไม่ถูกต้อง ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่สั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง

สำหรับพรรคการเมืองที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมายแล้ว หากประสงค์จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคเป็นอย่างอื่น จะต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับพรรคตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๑ บัญญัติไว้ว่า “ข้อบังคับพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (๑) ชื่อพรรคการเมือง...” และมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง... ข้อบังคับพรรคการเมือง... ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว” โดยวรรคสอง บัญญัติว่า “การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

กรณีการสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชนซึ่งผู้ร้องได้ยื่นขอจัดตั้งไว้ในวันเดียวกับวันที่พรรคราษฎรยื่นขอเปลี่ยนแปลงข้อบังคับเพื่อเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคมหาชนนั้น ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการตรวจสอบเอกสารการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้องพร้อมกับตรวจสอบเอกสารการแจ้งเปลี่ยนแปลง

ข้อบังคับพระราชกฤษฎีกาที่ขอเปลี่ยนชื่อพระราชกฤษฎีกาเป็นพระคมมหาชน ซึ่งเป็นการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง เมื่อตรวจสอบพบว่า เอกสารหลักฐานการแจ้งเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพระราชกฤษฎีกามีข้อความครบถ้วนถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดและการประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองเพื่อการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคเป็นไปตามข้อบังคับพระราชกฤษฎีกา ผู้ถูกร้องจึงได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับในรายการชื่อพรรคของพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ส่วนการตรวจสอบเอกสารการจัดตั้งพรรคการเมืองของผู้ร้องตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๓) ผู้ถูกร้องพบว่า มีข้อบกพร่องไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้หลายรายการ และมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ แจ้งให้ผู้ร้องแก้ไขเอกสารในคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ถูกต้องภายใน ๗ วัน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ต่อมาเมื่อผู้ร้องได้แก้ไขเอกสารแล้ว ผู้ถูกร้องได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่แก้ไขเพิ่มเติมปรากฏว่า ผู้ร้องไม่ได้แก้ไขชื่อพรรคการเมืองจากพระคมมหาชนเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่น ทำให้ซ้ำกับชื่อพระคมมหาชน ที่ปรากฏในทะเบียนพรรคการเมืองที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคการเมือง จึงสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพระคมมหาชนซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๕) ดังนั้น คำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพระคมมหาชนของนายทะเบียนพรรคการเมืองจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ แล้ว ส่วนประเด็นอื่นตามคำร้องไม่จำต้องวินิจฉัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์จึงวินิจฉัยชี้ขาดให้ยกคำร้องของผู้ขอจัดตั้งพระคมมหาชน

นายกระมล ทองธรรมชาติ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิระ บุญพจนสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายพัน จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระแก้ว	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมานิต วิทยาเต็ม	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุธี สุทธิสมบูรณ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ชีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอภัย จันทนจุลกะ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ